

INTRODUCCIÓ A L'ANTIC TESTAMENT

Els cinc primers llibres de la Bíblia formen una col·lecció que els jueus denominen. 'La Torà', l'ensenyança. Després ho hem traduït per llei. A l'inici de la nostra era ja era una denominació comuna (Vegeu Lc 24,44). Per fer el conjunt més manejable va ser dividit en cinc rotllos o volums. D'ací el nom Pentateuc. L'Església va adoptar la traducció grega dels LXX. Són: *Gènesi* (comença pels orígens del món), *Èxode* (narra la sortida d'Egipte); *Levític* (conté la llei donada als sacerdots de la tribu de Leví); *Nombres* (a causa del censos que es troben al seu inici) i *Deuteronomi* o segona llei.

El GÈNESI es divideix en dues parts. Els relats d'orígens caps. 1-11, són el pròleg a la història de salvació i compren tota la humanitat. Relata la creació de l'univers i de l'home, la caiguda original, la perversitat castigada amb el diluvi i la consegüent repoblació a partir de Noé. La història patriarcal, dels caps 12-50, evoquen els grans avantpassats: Abraham, Isaac, Jacob i Josep. Després es relata la vida de Moisès, l'alliberament d'Egipte i l'establiment de la llei.

Des de l'època de Jesús es pensava que el Pentateuc va ser redactat per Moisès (vegeu Rm 10,5). Però les tradicions més antigues mai han dit que l'autor fos només Moisès, més aviat han dit que hi havia més d'un autor. A principis del s XX es va arribar a la conclusió que en la redacció del Pentateuc s'havien recopilat quatre documents diferents tots ells posteriors a Moisès. Primer existiren dues obres d'estil narratiu: el Yahvista (J), perquè emprà el nom de Yahvé, i l'Elohista (E), que designa a Déu amb el nom comú d'Elohim. El primer va ser redactat al s IX i el segon al s VIII. Amb la caiguda del Regne del Nord (721) s'haurien fos els dos documents (JE) i després de Josías s'hauria afegit el Deuteronomi (JED). Durant l'exili es va compondre el text sacerdotal (P) i a la tornada de l'exili, amb Esdras, (400aC), es va sintetitzar tot amb afegits d'alguns relats i lleis. (JEDP). Aquesta teoria documentària, una hipòtesi com qualsevol altre, està relacionada amb una concepció evolucionista de les idees religioses d'Israel, però va ser qüestionada al s. XX. Avui, al s XXI, la nova crítica l'explica a partir de diferents models.

De fet és difícil apropar-nos als textos tan antics, escrits en hebreu i al seu context. Ens és difícil perquè els textos del Pentateuc tenen el seu origen en un passat del que tenim un coneixement limitat. El coneixement de l'arqueologia, la història i la lingüística aporten nova llum, així com també el coneixement de les literatures dels altres pobles del Pròxim Orient. Sembla, no obstant això, que primer hi va haver una fase oral i una fixació progressiva per escrit a través de diferents segles.

Coneixem el resultat final, però no n'estem segurs de les dades anteriors. Ens manquen dates externes i per això hem de fer referència a l'anàlisi de la crítica interna. (vocabulari, sintaxi, estil, repeticions, tensions etc...). De fet és innegable que existeixen duplicats i discordances. Així per exemple hi ha dos relats dels orígens que narren en versió doble la creació de l'home i la dona (Gn 1,1-2,4a i 2,4b-3,24). Hi ha també dues genealogies de Cain-Quenán 4,17s i 5,12-17. Dos relats combinats del diluvi, 6-8. Dues vegades el pacta de l'Aliança amb Abraham 15 i 17. Dos comiats d'Agar, 16 i 21. Tres relats on es narra l'aventura d'una dona d'un patriarca a un país foraster 12,10-20;20 i 26,1-11. Dues històries combinades de Josep i els seus germans al final del Gènesi. Dos relats de la vocació de Moisès. Èx 3,1-4,17 i 6,2-7. Dos senyals (o miracles) de les aigües de Meribà: Èx 17,1-17 i Nm 20,1-13. Dos textos del Decàleg: Èx 20,1-17 i Dt 5,6-21. Quatre calendaris litúrgics Èx 23,14-19, 34,18-23, Lc 23, i Dt 16,1-16.

Segons la crítica literària el document anomenat Deuteronomi ja existia l'any 622 aC. Sembla doncs que l'aportació sacerdotal amb l'organització del santuari, els sacrificis, les festes, la persona i les funcions d'Aaró i els seus descendents, va ser molt important. Conté narracions al servei de les lleis i la litúrgia. Tot això va ser escrit després de l'exili.

La fixació per escrit de les tradicions del Pentateuc havia de ser anterior a les del Deuteronomi. Primer hi havia tradicions orals. La primera redacció podria ser cap al s VIII. aC durant el regnat de Jeroboam a Israel (783-743) i la d' Ozías a Judà (781-740). Els moments de pau, podrien haver-ho afavorit.

Seguint en el terreny de la hipòtesi podríem dir que la tradició del Nord seria la 'elohista' i la del sud la 'yahvista' i que es varen fusionar entorn de l'any 722 ó 721 (la caiguda de Samaria). Per això tenim relats dobles i prescripcions legals en versió doble i perspectives diferents. Més que parlar de dues fonts, hem de parlar de tradicions. Les tradicions yahvistes tenen el seu origen en Judà. Possiblement va ser redactada al s VIII aC. És com una història 'nacional'. Posa en primer pla el pecat de la humanitat la generació de Moisès i l'èxode. Després la intervenció de Déu, que crida a Abraham, el beneeix i li fa promeses. Salva als israelites de l'esclavatge i els condueix a la terra promesa. Les tradicions elohistes tenen menys cohesió. Podrien ser narracions del regne del nord, lligades a Judà quan Israel va desaparèixer. Probablement varen ser fixades per escrit vers l'any 721aC. La tradició elohista comença amb els patriarques. Els textos més fàcils d'identificar són els textos sacerdotals com a grans blocs: Èx 25-31; 35-40; tot el Levític; Nm 1,1-10,10.

Pel què fa a la diferència entre relat i història, tothom sap que hi ha una gran diferència entre el missatge religiós que volen transmetre i la exactitud històrica. L'important es posar el text en el seu context, no en el nostre; posar-nos en la seva perspectiva i no en la nostra. Les tradicions són l'expressió d'una fe d'un poble, l'expressió de la seva unitat. Però que diem història no coincideix amb el nostre concepte actual d'història. Aquest testimoni religiós és el més important per nosaltres.

Podríem dir que els onze capítols primers del Gènesi són 'mite' però en el sentit literari del terme, i no com a fàula llegendària. Un 'mite' és una tradició popular que explica els orígens del món i de la humanitat d'una forma simbòlica i figurativa. El mites dels orígens tenen també una finalitat etiològica: donar explicació a les grans qüestions de l'existència humana. Allò que havia passat en el passat dóna raó de la nostra condició present.

La història patriarcal és una història de família: és una història popular. Reuneix els records que es conservaven dels avantpassats. És una història religiosa. Aquests relats i records a vegades es narren com una gesta heroica (el pas del mar) o d'una litúrgia (la Pasqua). No hi ha gaires documents que ens narrin històricament els fets d'Israel. El nom d'ISRAEL com a poble només surt citat en l'estela del faraó *Merneftah* coincidint el text bíblic amb les dades de l'arqueologia. Hi havia grups semítics a Egipte quan varen administrar el Delta i l'estat polític de la Transjordània.

No ens podem fiar de les indicacions cronològiques de 1 R 6,1 i Jc 11,26. La cita més exacte està a Èx 1,11. Els hebreus a Egipte varen treballar en la construcció de les ciutats-magatzems de Pitom i Ramsès. L'èxode hauria estat posterior a la presa de possessió de Ramsès II. La sortida de Moisès s'hauria de situar així entre el 1290 i 1224. segurament entorn del 1250. L'estança en el desert d'una generació s'hauria de situar entorn de l'any 1225.aC.

L'Antic Testament ens vol mostrar com Déu intervé en la història. Déu es revela progressivament a determinats homes i a determinats llocs i moments. El Pentateuc esdevindrà així, el fonament de la religió jueva i el seu llibre canònic per excel·lència, la seva Llei. El primer llibre dona resposta als problemes que es planteja tot home sobre el sentit de la vida i el món. I, sobretot, donarà resposta a la pregunta: ¿Perquè Yahvé, el Déu d'Israel, és l'únic Déu? ¿Perquè Israel és el seu poble entre totes les nacions de la terra? El Pentateuc esdevé el llibre de les promeses, de les aliances i de la Llei. Jesús, el Crist, serà qui donarà sentit a tota aquesta història de salvació. El NT no s'oposa a l'AT. Sense l'AT el NT no té sentit. *Desconèixer l'AT és desconèixer Crist*, va dir Sant Jeroni.